

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder. — Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amerfoort; Drs R. H. Bremmer, Zwolle; Ds J. van Bruggen, Assen; Drs D. J. Buwalda, Kampen; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds L. Doekes, Hilversum; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; P. Groen, Rotterdam; Prof. B. Holwerda, Kampen; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Apeldoorn; Ds H. Knoop, Rotterdam; Ds J. Meester, Haarlemmermeer; Mr Dr J. Meulink, Enschede; Drs H. M. Mulder, Kampen; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds H. J. Schilder, Utrecht; Ds J. Smelik, Groningen; Dr H. Smilde, Groningen; Ds J. P. v. d. Stoel, Grootegast; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visé, Kampen; Ds C. Vonk, Schiedam; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen; voor medewerkers: rechtstreeks aan hen of aan de administratie.

Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V., Goes. Tel. 2424 — Postrekl. Nummer 406040 ten name van „DE REFORMATIE“, GOES.

Abonn.: f 4.— per halfj., buitenl. f 10.— per jaar; losse nummers 20 cent, alles bij vooruitbetaling. Advertentiën: 20 cent per m.m.

INHOUD. Hoofdartikel: De Reformatie contra Rome. — Uit de Schrift: „Des Heeren tempel, des Heeren tempel, des Heeren tempel zijn deze“ (Jer. 7:3, 4). — Kerkelijk leven: „Richting“ en „beweging“, 2. Vormen?: Normen. Over Sumatra, De maagd Maria. Ursinus mag toch heusch niet preeken. Een mondjevol latijn. Het

aanbod niet geaccepteerd. — Op en om 't kerkplein: „Pruim uit je, als je met God praat!“ — Zending en Evang.; Zendingvragen. — Aan een jongeren tijdgenoot: Heb jij eerherstel nodig? Ik niet! — Groninger Brieven. — Kerknieuws.

Hier is de fatale scheiding tusschen de priesters, die het wezen der kerk uitmaken, en de „leeken“, ofschoon de Schrift juist die „leeken“ clericus noemt: het erfdeel (des Heeren), 1 Petri 5:3.

Hier wordt gevoed het vertrouwen op „genade“, die met de genade, welke de Heilige Schrift ons leert, niets meer te maken heeft.

En dit alles zit vast aan de leer van de „apostolische successie“, waarop Rome zoo prat gaat — tot hoe duren prijs is deze pretentie gekocht!

De Reformatie contra Rome

HOOFDARTIKEL

GENADE, SACRAMENT, PRIESTER.

We kunnen niet genoeg dankbaar zijn, dat het den Heere behaagd heeft, aan de Reformatoren te toonen wat Zijn genade beteekent: de vrije, absoluut verbeurde goedheid Gods, waardoor Hij om de verdiensten van Christus Jesus de zonden vergeeft — het hart van het evangelie der zaligheid.

Sinds lang had een zelfgeweven sluier de kerkelijke voorgangers belet, de heerlijkheid van dit geschenk Gods waar te nemen. Tijden van diep verval. Wie den Goddelijken Spreker loslaat, begint ook Zijn Woord te misdruiven. Hij dwaalt, en straks doet hij dwalen. Op het conclave van Trente heeft Rome zich tegenover de reformatie schrap gezet, en tal van „gangbare meeningen“ verheven tot kerkleer, uitgeroepen als „Goddelijke waarheid“.

Wat heeft de roomsche kerk van de genade gemaakt? Zij bond de genade aan het sacrament, en het sacrament aan den priester. De genade is volgens haar bovenal een „op magische wijze den natuurlijke mensch ingestorte, bovennatuurlijke kracht, welke hem opheft tot de bovennatuurlijke orde, en hem in staat stelt om door goede werken alle volgende genaden en in 't eind de hemelsche zaligheid te verdienen“. Deze genade ligt als iets materiëls in het sacrament besloten en wordt er door meegedeeld „ex opere operato“, d.i. uit kracht van de objectieve voltrekking der handeling. De eenige voorwaarde voor het ontvangen van het sacrament der genade is: geloof? Neen, maar dat de ontvanger van het sacrament geen onoverkomelijke hindernis in den weg legt. Het sacrament werkt dus magisch, krachtens een macht, aan den priester geschonken.

Want de priester wordt door den bisschop gewijd, en daarmee ontvangt hij krachten de apostolische successie deel aan de apostolische krachten en gaven. De „wijdeling“ knielt voor den bisschop neder, die „zwijgend zijn hoogerpriesterlijke handen op diens hoofd neerlegt en er eenige oogenblikken laat rusten de H. Geest daalt neder en voltrekt de H. Wijding.....“ Voorts ontvangt de priester de macht om de zonden te vergeven, en Christus van de rechterhand des Vaders op het altaar te doen nederdalen, als hij den ouwel verandert in het lichaam van Christus. Ook zalft de priester den „wijdeling“ de handen; deze is vanaf dat oogenblik een „alter Christus“, een „tweede Christus“ — hij kan nu „de rijkste zegeningen en genaden doen neervloeien over de geloovigen“.

Dus is de genade geworden — hoe oneindig ver zijn we hier van de H. Schrift — een soort fluidum, elixer of essence, die de priester op het volk kan doen uitstroomen.

De heiligheids- en genade-kracht van den priester is nu het grootst aanstonds na het ontvangen van de priesterwijding: de hand, waaraan nog eenigermate de zalfolie van den bisschop kleeft, heeft voor het begrip van het roomsche volk veel hooger zegenkracht dan die van een bejaarden priester. Voor een

pas gewijden priester heeft het volk een bijna grenzenloze vereering, hij schijnt een bovennatuurlijk wezen en de zegen, dien hij meedeelt, geldt als de krachtigste priesterzegen. Om van hem de „hemelsche en aardsche“ zegeningen te ontvangen, zegt men in Zuid-Duitschland, zou men een paar schoenen stuk loopen, of een paard dood rijden. En dit volksgeloof wordt door den roomschen clericus niet tegengesproken, maar systematisch gevoed door bisschoppelijke „herderlijke brieven“ en door de prediking.

De priester wordt voor het volk „de man“. In de „Grootte Katechismus“ uit de vraagboeken der Bisdommen Utrecht, 's-Bosch, Breda en Roermond, wordt geleerd: „Wie den priester eert, eert God, eert Jezus Christus, Wiens plaatsbekleeder en getrouw evenbeeld hij is; doe steeds naar het woord des priesters, en het zal u welgaan; geen zegen kan dáár zijn, waar aan den oogappel des Heeren geraakt, d.i. waar verzet gepleegd wordt tegen den priester; bedenkt wie en hoedanig de persoon des priesters zij, dat hij steeds in en blijft de plaatsbekleeder van den heiligen en vlekkeloozen Hoogepriester, de gezalfde des Heeren, de uitdeeler der heilige geheimen, de verkondiger van Gods wil en wet, de geneesheer uwer ziel, het kanaal, waardoor de volheid van hemelsche genade en zegening u toevloeft; vermijd en schuw personen, tijdschriften, boeken, couranten, die tegen de priesters gekant zijn“.

Wat beteekent dit alles?

Hier is ambts-formalisme, dat geleid heeft tot ambtelijke hybris en priester-apotheose.

Hier is de mensch afhankelijk gesteld van zijn medemensch, want zonder priester geen sacrament, en zonder sacrament geen genade!).

¹⁾ Hoe gevaarlijk het wordt, als men de genade bindt aan sacrament en priester, toont de geschiedenis der kerk in de achtste, negende en tiende eeuw. Rome leert, dat de priesterwijding door een bisschop eens voor altijd geldig en onherroepelijk is. In de stormachtige tijden, die over Rome tengevolge van de eindeloze Gothen- en Longobarden-oorlogen losbraken, begon men evenwel de ordinering van bepaalde pausen voor ongeldig te verklaren en de door hen gewijde bisschoppen en priesters te verplichten, zich opnieuw te laten wijden. Voor 't eerst geschiedde dit in 769, nadat paus Constantijn II door een synode afgezet was.

Nog ernstiger gevolg had 't geen men zich met den dooden paus Formosus (891—896) veroorloofde. Deze, die ons beschreven wordt als een bij zijn leven eerwaardig en wijs man, werd op bevel van een zijner opvolgers, Stephanus VII, die door den invloed van Formosus tegenpartij tot paus verbeven was, opgegraven, met een pauselijke mantel bedekt en op den pauselijke stoel gebonden. Naar de vormen van het kanonieke recht stelde zich nu tegenover hem de aanklager, naast hem de verdediger op. De afloop van deze schandelijke en droeve vertooning was, dat Formosus als iemand, die zich op onwaardige wijze had ingedrongen, uit de kerk Gods werd gestooten; men ontdeed hem van het pauselijk kleed, sneed hem de drie vingers van de rechterhand af, waarmee hij eens den pauselijke zegen uitdeelde, wierp het lijk in den Tiber, en verklaarde al de door hem

BELOFTE EN EISCH.

Volgens Rome is de ononderbroken successie waarborg en criterium van de wettigheid der kerk; hierin wordt vervuld de belofte van Christus, dat Hij met Zijn kerk zou zijn al de dagen, tot aan de voleinding der wereld, en dat ook de poorten der hel haar niet zouden overveldigen.

Bekend is, hoe Prof. Berkouwer in zijn boek „De strijd om het Roomsche-katholieke dogma“ tegen deze opvatting ernstig bezwaar gemaakt heeft — Prof. Veenhof heeft in ons blad (22e Jaargang, nr. 42) daarop de aandacht gevestigd en weergegeven, hoe Prof. Berkouwer, volledig instemmend met hetgeen Calvijn er over schrijft in diens „Instituut“ met kracht opkomt tegen het roomsche belofte-begrip, als zou de belofte ooit kunnen losgemaakt worden van den eisch. Ook dr Woelderink (Belofte en werkelijkheid, bl. 38, 39) gaat op Prof. Berkouwer's bezwaar in, en laat daaraan voorafgaan: „Rome beroept zich op de belofte des Heiligen Geestes, die Christus aan zijn kerk heeft gegeven. Zij beschouwt deze belofte als een goddelijke waarborg van het onfeilbaar leergezag der kerk, een garantie, dat de kerk nooit dwalen zal, altijd in alle waarheid geleid zal worden. Deze belofte is dus niet allereerst gegeven om geloovig omhelsd te worden, om in den nood van zonde en dwaling, die in den boezem der kerk gedurig zich verheffen, daarop te vertrouwen, maar zij is boven alles voorzeggung, die gerealiseerd wordt, zoodat de onfeilbaarheid der kerk een feitelijke werkelijkheid is geworden. Eenigszins dus als de onvoorwaardelijke heilsbelofte van Toelichting en Prae-advies, die ook meer voorzeggung is dan toezeggung, die in onderscheiding van de aanbieding des heils geen geloof eischt om aangenomen te worden, maar krachtens haar absolute karakter eenvoudig gerealiseerd wordt in het leven van Gods uitverkorenen, een garantie aan hen, dat het heil voor hen vastligt en zij niet verloren kunnen gaan. Dr Berkouwer verwerpt de Roomsche opvatting van de belofte zeer nadrukkelijk en meent het reformatorische standpunt daartegenover te kunnen omschrijven als de samenbinding van belofte en eisch in het verbond“.

En in een noot voegt vervolgens dr Woelderink hieraan toe: „Het mag eenigermate de verwondering wekken, dat hij hier tegenover Rome verdedigt, wat hij als voorzitter der Synode in de bezwaarden veroordeelt“.

Inderdaad, er gebeuren vreemde dingen in de wereld.

En 't gaat hier niet over kleinigheden: in de kwestie van de absoluutheid der belofte is een der hoofd-

verrichte wijdingen nietig. Nu raakte heel de kerk in Italië in de grootste verwarring: pausen en synoden verklaarden, in volkomen tegenstrijdigheid, de wijdingen nu eens voor geldig, dan weer voor ongeldig. Auxilius, een tijdgenoot, schreef, dat door al het wijden, ontwijden en opnieuw wijden (ordinatio, exordinatio et superordinatio) men het in Rome zoover gebracht had, dat sinds twintig jaar de christelijke religie in Italië al meer verzwakt en ten slotte uitgedoofd was.

punten in den strijd van de Reformatie tegen Rome in geding.

't Zou ons te ver voeren, hierop nader in te gaan, slechts wijzen we nog op deze woorden van prof. Berkouwer:

„Wanneer Calvijn de veiligheid der kerk, haar zuiveren en rechten weg door de historie bespreekt, dan is het hem er om te doen, dat de veiligheid der kerk niet mag losgemaakt worden van de gehoorzaamheid des geloofs”. En: „Wanneer we zeggen, dat de Roomsche kerk op dit zoo beslissende punt den aard van Gods beloften over Zijn kerk heeft misverstaan, en ten onrechte die belofte heeft gezien als een op zichzelf staande garantie, dan mag men in deze kritiek, die uitgaat van de verbondenheid van belofte en roeping niet zien een afhankelijk maken van de belofte van een door ons te vervullen voorwaarde in dien zin, dat de rijkdom der genade ten slotte in onze handen wordt gelegd. Want het gaat hier niet om een verdeling tusschen wat God doet en wat de menschen doen, maar om het feit, dat slechts in den weg der geloofsgehoorzaamheid de belofte van het verbond haar vervulling vindt”.

Wijze woorden.
Volkomen mee eens.

Had de synode, waarvan Prof. Berkouwer voorzitter was, met hem hieraan vastgehouden —, wat een ellende zou den kerken gespaard gebleven zijn! En hoe zijn de gebonden kerken met haar romaniserende

„Des Heeren tempel, des Heeren tempel, des Heeren tempel zijn deze”

„Zoo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israëls: Maakt uw wegen en uw handelingen goed, zoo zal ik u doen wonen in deze plaats. Vertrouwt niet op valsche woorden, zeggende: Des HEEREN tempel, des HEEREN tempel, des HEEREN tempel zijn deze.

Jer. 7 : 3, 4.

Jeremia 7 verplaatst ons in de dagen van Jofakim, koning van Juda.

Het was in de laatste tijden van Juda's volksbestaan. We kennen misschien dat bekende rijtje nog van onzen schooltijd: Josia, Joahas, Jofakim, Jofachim, Zedekia. Josia was de laatste vrome koning.

Maar na hem ging het met de koningen en het volk van kwaad tot erger.

Jofakim deed dat kwaad was in de oogen des HEEREN, 2 Kon. 24 : 37. En daarin volgden hem valsche profeten en priesters en het volk. Daarom waren de onweerswolken van Gods gericht niet van de lucht. God gaf Juda nu eens in de hand van Egypte, dan weer in die van Babel. Het tweestammennrijk werd een onbeteekenend vazalstaatje. Dat werd kaal geplukt en geschoren door de grootmachten Egypte en Babel. En wat zij overlieten plunderden de kleinere volken die Juda omringden.

„En de HEERE zond tegen hem de benden der Chaldeen en de benden der Syrïers en de benden der Moabieten en de benden der kinderen Ammons, en zond ze tegen Juda om dat te verdueren, naar het woord des HEEREN, dat Hij gesproken had door den dienst zijner knechten de Profeten”. 2 Kon. 24 : 2. De HEERE sloeg Zijn volk, maar het bekeerde zich tot den HEERE niet.

Jeremia schrijft: „Gij hebt ze geslagen, maar zij hebben geen pijn gevoeld. Gij hebt ze verteerd, maar zij hebben geweigerd de tucht aan te nemen. Zij hebben hun aangezicht harder gemaakt dan een steenrots, zij hebben geweigerd zich te bekeeren”. Jeremia 5 : 3.

Valsche profeten zongen het lied van vrede, vrede. En het volk zong in koor dapper mee. Ze hadden het graag alzoo. Ze waren het er van harte mee eens.

Ze zeiden: „ons zal geen kwaad overkomen, wij zullen noch zwaard noch honger zien”. Als in de dagen van Micha zei men: „Is de HEERE niet in het midden van ons?” Micha 3 : 11.

„Geen onheil zal de stad verstoren, waar God zijn woning heeft verkoren”. Ps. 46.

Daar was een stemming onder het volk van: Ons kan tenslotte niets gebeuren.

Waren zij niet het volk des HEEREN? Hadden ze geen onvoorwaardelijke heilsbeloften? Stond de tempel niet in Jeruzalem als een garantie voor hun veiligheid?

Valsche profeten wezen op de machtige gebouwen van den tempel. Zij vormden Gods huis. Daar woonde de HEERE in het midden van zijn volk.

Zou de HEERE zijn eigen tempel laten verwoesten? Zou Hij de heilige stad Jeruzalem door de heidene laten verdelgen? Er mochten dan donkere wolken aan den volkerenhemel zich samenpakken, achter die wolken scheen toch de zon.

De HEERE mocht zijn volk wat kastijden en beproeven, in z'n toorn hen verdelgen, dat zou Hij nooit kunnen doen.

Die stemming werd door de valsche profeten aan-

tendenzen van de absolutheid der beloften Gods en den eisch van onvoorwaardelijke onderwerping aan alle synodale besluiten, in 't moeras gekomen!

VREDE MET ROME?

Ieder weet, hoe in onzen tijd alle moeite gedaan wordt, om de roomsche kerk te doen toetreden tot den „Wereldraad van kerken”. En ook, dat Rome tot hertoe volstandig geweigerd heeft, aan dezen aandrang gehoor te geven.

De roomsche kerk wacht haar tijd af. Zij weet, wat zij wil.

Reeds 60 jaar geleden schreef Prof. L. Lindeboom: „Rome is en wordt hoe langer hoe meer één leger van Jezuiten. Alle betere elementen worden medegevoerd in den bruisenden stroom, die de natiën naar den afgrond dreigt te voeren. Rome zal, in bond met modernisme en radicalisme en socialisme, steeds meer aan alle zijden de ware kerk van Christus in de engte trachten te dringen, voor den Anti-Christ den weg bereiden en hem helpen voortbrengen..... Het roomsche Katholicisme is, in den dieperen en fijneren zin, de ergste en de meest georganiseerde Revolutie! Daartegen wake op de Reformatie!”

Niet minder dan in de dagen van Voetius is het zaak, met dezen Godgeleerde uit te roepen: Nulla pax cum Roma! (Geenerlei vrede met Rome!).

P. D.

UIT DE SCHRIFT

gewakkerd in de bekende woorden: Des HEEREN tempel, des HEEREN tempel, des HEEREN tempel zijn deze.

We moeten niet denken, dat het volk niet alleszins godsdienstig was. De tempeldeuren waren niet gesloten. De dienst werd trouw onderhouden. De altaren rookten, de offeranden werden gebracht.

En Jeremia zal wel veel volk door de poort den tempel hebben zien binnengaan. Vooral op de hoogtijdagen zal het volk wel samengedromd zijn in de voorhoven.

Maar het leven, het leven, hoe stond het daarmee? Wandelde men in de wegen des HEEREN en diende men God in oprechtheid des harten?

Geen sprake van. In naam van den HEERE der heirscharen moet Jeremia zeggen: „Maakt uw wegen en handelingen goed, zoo zal ik u doen wonen in deze plaats”. v. 3.

Bij alle godsdienstigheid was het volk verworden tot een corrupte bande.

Als we de verzen 5—11 lezen krijgen we den indruk van verregaande goddeloosheid en zedeloosheid. De rechters verwrongen het recht.

Vreemdeling, weduwe en wees werden verdrukt. Onschuldig bloed werd vergoten in de heilige stad, tot in den tempel toe. Men diende andere goden en boog voor Baäl. Men stal, moordde, hoereerde, zwoer bij hoog en bij laag, maakte van het huis des HEEREN een spelonk van moordenaars..... en kwam alsof er niets gebeurd was in het huis des HEEREN alsof men wilde zeggen: „Wij zijn verlost om al deze gruwelen te doen”. v. 10.

Tot zulk een volk wordt Jeremia gezonden met den oproep tot bekeering. Ze moeten hun wegen en handelingen goed maken. Zich hartgrondig bekeeren. Wederkeeren tot den HEERE en zijn dienst. En als ze dat niet willen en niet doen, dan zal God den tempel verwoesten. En Jeruzalem overgeven in de handen der heidene.

„Richting” en „beweging” (II)

We hebben enkele losse opmerkingen gegeven ten bewijze dat zowel „richting” als „beweging” termen zijn, waarmee iedereen zoo ongeveer alles en nog wat kan beginnen. We lieten dan alleen nog maar enkele theologen spreken. Speurt men de lectuur van wat vroeger „ethisch” heette na, en die van auteurs van het type-Baarslag — leverancier van sommige preekmotieven — dan ontdekt men een nóg soepeler hanteering van beide termen. En als men dan terecht komt bij de filosofische woordenboeken — kijk alleen maar eens Eisler na — dan is het hek heelmaal van den dam. Men kan over „richting” en „beweging” uren lang praten, suggestief genoeg voor den huidige „leven-is-zwéven”-man, en toch niet anders gepreciseerd hebben, dan hem met zichzelf toch nog met het bekende kluitje-in-het-riet manipuleeren.

Het komt maar op het manipuleeren aan; dat maakt altijd den indruk van sturen.

Komen we nu terug tot de Kamper toespraak, die de aanleiding werd tot onze artikelen over het richting-beweging-thema, dan meenen we, dat de vaagheid van beide begrippen ook daarin overal het be-toog drukt.

Laten ze maar niet denken, dat zoiets onmogelijk is.

Silo is een waarschuwend voorbeeld. Daar deed God eens zijn naam wonen. Maar Hij heeft het gesteld tot een vloek allen volken der aarde. Jer. 26 : 6.

Laten ze ook maar eens denken aan het tienstammenrijk, dat in ballingschap is weggevoerd. Zoo zal de HEERE ook met hen doen als ze zich niet bekeeren. Want de HEERE zal de rechtvaardigen zegenen. Maar de goddeloosen zal Hij verdelgen. Ook de goddeloosen onder zijn volk.

In de kerk van het Nieuwe Testament is telkens weer de zonde van valsche gerustheid ingeslopen. En van de dreiging als van Jeremia 7 maken sommigen zich af door te zeggen: Ja, zoo was het onder het Oude Testament. Maar onder de Nieuwe Bedeeling kan dat niet meer gebeuren. Er is geen echte verbondswraak meer en geen verbondsvloek in den vollen zin van het woord.

Doch zulke redeneering is niet anders dan valsche profetie.

Heel het Nieuwe Testament is vol van dreiging over een afvallige kerk.

Er waren eens in Klein-Azië bloeiende gemeenten.

Er is niets van over. De HEERE heeft het licht van den kandelaar weggenomen.

Er was eens een groote kerk in Noord-Afrika. Daar heerscht nu de halve maan van het Mohammedanisme.

En wat is er geworden van de kerk onder vele volken van Europa?

En wat is er geworden van de kerk in ons vaderland?

We moeten maar niet alleen spreken van de zonden van anderen. Maar ons zelf stellen onder de tucht van het woord des HEEREN.

We kunnen zeggen: Ons volk is corrupt. Het dient de afgoden en leeft voor brood en spelen. Het recht struikelt op de straten en goddeloosheid en zedeloosheid nemen hand overhand toe. Ik denk dat er veel, zoo niet alles van waar is.

We kunnen zien naar andere kerken en wijzen op allerlei zonden, die daar heerschen. Ik denk inderdaad, dat het hier en daar grondig mis is.

Maar we zullen ons zelf moeten afvragen: Hoe staat het met ons?

Ik herinner me levendig in de dagen van schorsing en afzetting eens gepreekt te hebben over Jeremia 7 : 1—7. Ik heb niet veel van de synode gezegd, maar wel gewezen op zondige daden, waarover we ons moesten verootmoedigen en waarvan we ons moesten bekeeren. Verder wees ik op zonden in de plaatselijke kerk. En wakte de gemeente op de handelingen en wegen goed te maken.

De eenige reactie van den kerkeraad was: Wat een antisynodale preek.

En van deze en gene hoorde ik: Wat ziet u den toestand donker in.

Ook werd gezegd: Maar er is onder het Nieuwe Testament toch geen verbondswraak meer! Doch men weigerde zich onder de tucht van het woord des HEEREN te stellen.

Dat was erg. Wee een kerk, die niet meer luisteren wil naar Gods dreigingen.

Hoe staat dat met ons? Hebben we ons daarvan bekeerd?

De HEERE heeft ons vrijgemaakt van de zonden van binding en schorsing. Daarvoor mogen we dankbaar zijn. Maar dat is alles niet. Hebben we gebroken met den hoogmoed van: De Gereformeerde kerk gaat nooit verloren? Hebben we ons verootmoedigd onder de slaande hand des HEEREN? Hebben we ons bekeerd van onze verkeerde wegen? Dan alleen is het goed.

En anders zal het ook ons vergaan als Silo en Jeruzalem.

„Wees niet hooggevoelende, maar vrees”. Rom. 11 : 20.

H. J. J.

KERKELIJK LEVEN

De spreker meende, dat in den door hem gerepresenteerden kring „een kritisch-ingestelde aandacht voor het eigen Gereformerd-zijn aan den dag treedt”. Het is dus de kring, die in 1944 alle preekstoelen heeft beschermd à la preekstoel-Noordeloos, en à la kathedraal-Oudestraat.

Wat beteként dat nu: kritisch-ingestelde aandacht? Aandacht is natuurlijk altoos „kritisch”; anders wordt het „kijken” in plaats van „zien”; of hoogstens „zien” zonder „be-zien”. Die „kritisch-ingestelde” aandacht moet er dus altijd zijn. Dat heb ik tenminste begrepen uit de in 1936 zoo fel „verdedigde” roeping tot „zelfonderzoek”. De uitspraak van den spreker, dat er „tegenwoordig” zoo'n kritisch-ingestelde aandacht is „voor het eigen gereformerd-zijn” zou dus hoogstens kunnen beteekenen: vroeger deden we minder aan zelfonderzoek, maar in den laatste tijd doen we daar weer wat aan.

Als de spreker op juiste wijze refereerde, dan beteekent dat één van beide: de beëindiging van een periode van „geestelijke verlatting” (Dordtsche

Leerregel. Geest der dan zijn: is. Geen voor stel b e l i j d

Het ver toetsir dat tevens voerig be oorlog — daartoe even g onderne suggerer menschen gemaakte Kuyper o rappor bij de sy graven ir toen ma kunnen z over de o tasch bel naam K. bij ons v port. W sneller d

In dat hebben o t i s c h e i g e n g e d e n t o e n s t r a a t - S e w e d u s „ j e - z e l f - t e l l i k n o t o e t s i v e n g e s

Dat b een vage paalde „ l s c r i f t e n n e e l g o o k o v e r z e l f e n l

Wij m maats „eigen tot het komen t het „cij reforme

Wij ge nuttig w gelijk is. Intuss hem bes zelfatten meld. Hi het afse Aan san lijke bij gespr behoefte zijnen. V nig subs

Maar te wijze gronden ting” en l i j d e n a) o m (op zich ter da Wij v dadelijk ken, ool zijn” se om te r u i m t e d a t „ n u g e c i t e e r t o o n „ a l l e

Maar tiek? A is zelf de be de door van ter (een z quasi-student doken”) al zoo' persp tomei den één van der stellend hebbe besef ((vaag! (vaag! gebärer meerde